

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องพระพุทธรูปเจ้าห้าพระองค์ฉบับ
สำนวนภาคใต้กับฉบับสำนวนภาคกลาง สรุปได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรม
เรื่องพระพุทธรูปเจ้าห้าพระองค์ฉบับสำนวนภาคใต้กับฉบับสำนวนภาคกลาง ในประเด็น
ต่อไปนี้

1. ความเป็นมาและลักษณะของวรรณกรรม
2. หลักพุทธปรัชญาที่ปรากฏในวรรณกรรม
3. เนื้อหาด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรม
4. ลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างของวรรณกรรม

ผลการศึกษาค้นคว้าในประเด็นต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. ความเป็นมาและลักษณะของวรรณกรรม

วรรณกรรมเรื่องพระพุทธรูปเจ้าห้าพระองค์ฉบับสำนวนภาคใต้ ไม่ปรากฏชื่อ
ผู้แต่ง ฉบับสำนวนภาคกลางระบุชื่อผู้แต่งไว้ชัดเจน ทั้งฉบับสำนวนภาคใต้และฉบับ
สำนวนภาคกลาง แต่งในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น คือ ฉบับสำนวนภาคใต้แต่งใน
สมัยรัชกาลที่ 5 ฉบับสำนวนภาคกลางแต่งในสมัยรัชกาลที่ 4 และสมัยรัชกาลที่ 5

2. ลักษณะของวรรณกรรม

ฉบับสำนวนภาคใต้เป็นเอกสารโบราณประเภทขุททนต์ หรือสมุดไทยขาว
จารด้วยเส้นหมึกสีคำ ตอนต้นเรื่องจารด้วยอักษรขอมบาลี 4 บรรทัด ต่อจากนั้น

จารด้วยอักษรไทยใช้อักษรวิเชียรโบราณตลอดเรื่อง

ฉบับสำนวนภาคกลางเลขที่ 39 เป็นเอกสารโบราณประเภทสมุดไทยขาว จารด้วยอักษรไทย เส้นหมึกสีดำ ใช้อักษรวิเชียรโบราณตลอดเรื่อง

ฉบับสำนวนภาคกลางเลขที่ 40 เป็นเอกสารโบราณประเภทสมุดไทยดำ จารด้วยเส้นรงค์ สีเหลือง และสีขาว เริ่มจารด้วยอักษรขอมบาลี 1 วรรค ต่อจากนั้น จารด้วยอักษรไทย ใช้อักษรวิเชียรโบราณตลอดเรื่อง

พยัญชนะที่ใช้จารในฉบับสำนวนภาคใต้มี 39 ตัว ฉบับสำนวนภาคกลางก็มี 39 ตัว ลักษณะอักษรและอักษรวิเชียรคล้ายคลึงกัน

คำประพันธ์ที่ใช้ในฉบับสำนวนภาคใต้มี 4 ชนิด คือ ร่ายยาว ภาพยานี 11 ภาพฉมัง 16 และภาพยสุรางคนางค์ 28 ฉบับสำนวนภาคกลางเลขที่ 39 ใช้คำประพันธ์ 3 ชนิด คือ ภาพยานี 11 ภาพฉมัง 16 และภาพยสุรางคนางค์ 28 ฉบับสำนวนภาคกลางเลขที่ 40 ใช้ภาพยสุรางคนางค์ 28 ชนิดเดียว

แนวคิดของเรื่องทั้งสองสำนวนเป็นแนวคิดเดียวกัน คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

กลวิธีการแต่ง ที่มีลักษณะแตกต่างกัน คือ การเปิดเรื่อง ซึ่งในฉบับสำนวนภาคใต้ ผู้แต่งกำหนดให้พระพุทธรเจ้าเทศนาให้เทวดา สัมบุรุษและประชาชนหญิงชายฟัง ส่วนฉบับสำนวนภาคกลาง ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเรื่องเอง ลักษณะที่แตกต่างอีกประการหนึ่ง คือ การจบเรื่อง ฉบับสำนวนภาคใต้จบเรื่องด้วยทิวทัศน์ ฉบับสำนวนภาคกลาง ฉบับเลขที่ 39 จบด้วยความตายและพิธีเกี่ยวกับการตาย ฉบับสำนวนภาคกลางเลขที่ 40 จบด้วยการสิ้นสุตศาสนาของพระศรีอารีย์ แล้วเกิดไฟบรรลัยกัลป์ไหม้ล้างโลก

3. พุทธปรัชญาที่ปรากฏในวรรณกรรม

พุทธปรัชญาที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องพระพุทธรเจ้าห้าพระองค์ทั้งฉบับสำนวนภาคใต้และฉบับสำนวนภาคกลางมี 2 แบบ คือ พุทธปรัชญาตามทฤษฎีหลักธรรมของพระพุทธรเจ้าและพุทธปรัชญาตามแนวคิดชาวบ้าน พุทธปรัชญาตามทฤษฎีหลักธรรมของพระพุทธรเจ้าที่ปรากฏในฉบับสำนวนภาคใต้ ได้แก่ อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ ปฏิจจนสมุบาท

ธรรมมีอุปการะมาก กุศลมูล อกุศลมูล บุญกิริยาวัตถุ เบญจศีล และโพชฌงค์ 7 ส่วนฉบับสำนวนภาคกลางมี บุญกิริยาวัตถุเพียงอย่างเดียว พุทธปรัชญาตามแนวคิดชาวบ้านในฉบับสำนวนภาคใต้ปรากฏความเชื่อเรื่องอำนาจปาฏิหาริย์, พระพุทธเจ้า และพระศรีอาริย์, นิพพาน, กฎแห่งกรรม, การเวียนว่ายตายเกิด,ชาติ ภพ และความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ ส่วนฉบับสำนวนภาคกลางมีความเชื่อเรื่องอำนาจปาฏิหาริย์, พระพุทธเจ้าและพระศรีอาริย์, การเวียนว่ายตายเกิด และความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์

4. เนื้อหาค่านิยมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรม

สภาพสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ทั้งสองสำนวน คือ สภาพสังคมพุทธศาสนาและสังคมเกษตรกรรม ค่านิยมที่มีต่อบิดา มารดา และครูอาจารย์ วัฒนธรรมที่ปรากฏในฉบับสำนวนภาคใต้ ได้แก่ วัฒนธรรมในการใช้ภาษาถิ่น ส่วนฉบับสำนวนภาคกลางปรากฏประเพณีเกี่ยวกับการตาย

5. ลักษณะร่วมที่ปรากฏในวรรณกรรม

ลักษณะภายนอกมีอักษรและอักษรวิเชียไทยโบราณ กลวิธีการเล่าเรื่องดำเนินตามลำดับเวลา และใช้บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร อุปมาโวหาร และเทศนาโวหาร

ลักษณะภายในเนื้อหา มีพุทธปรัชญาที่ปรากฏร่วมกัน คือ บุญกิริยาวัตถุ 3 อย่าง ได้แก่ ทาน ศีล และภาวนา พุทธปรัชญาตามแนวคิดชาวบ้าน ได้แก่ ความเชื่อเรื่องอำนาจปาฏิหาริย์ ความเชื่อเรื่องพระพุทธเจ้าและพระศรีอาริย์ ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ และความเชื่อเรื่องเทวดา สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏร่วมกัน ได้แก่ สภาพสังคมพุทธศาสนา สภาพสังคมเกษตรกรรม และค่านิยมที่มีต่อบิดามารดา และครูอาจารย์

6. ลักษณะแตกต่างที่ปรากฏในวรรณกรรม

ลักษณะทั่ว ๆ ไปพบว่า ฉบับสำนวนภาคใต้จาร์หน้าละ 12 บรรทัด ฉบับสำนวนภาคกลางเลขที่ 39 จาร์หน้าละ 10 บรรทัด ฉบับเลขที่ 40 จาร์หน้าละ 8 บรรทัด

ฉบับภาคใต้มีอักษรขอมมาลี 4 บรรทัด ฉบับภาคกลางมีอักษรขอมมาลี 1 บรรทัด และฉบับภาคกลางมีคำที่เขียนต่างจากฉบับสำนวนภาคใต้ 1 คำ คือ พว (พระ) ฉบับสำนวนภาคใต้ใช้ ฤ เป็นอักษรควบกล้ำแทน ร ในคำบางคำ คำประพันธ์ประเภทร้อยยาวไม่ปรากฏในฉบับสำนวนภาคกลาง กลวิธีการแต่งในการเปิดเรื่อง และการจบเรื่องแตกต่างกัน การใช้โวหาร สาธกโวหาร ไม่ปรากฏในฉบับสำนวนภาคกลาง

ลักษณะแตกต่างที่ปรากฏในเนื้อหาด้านพุทธปรัชญาตามทฤษฎีหลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในฉบับสำนวนภาคใต้ ได้แก่ อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ ปฏิจจ-สมุปบาท ธรรมมีอุปการะมาก กุศลมูล อกุศลมูล โพชฌงค์ 7 หลักธรรมต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ปรากฏในฉบับสำนวนภาคกลาง

พุทธปรัชญาตามแนวคิดชาวบ้าน มีความเชื่อเรื่องปาฏิหาริย์ของถาดอริษฐาน ฉบับสำนวนภาคใต้เป็นถาดของพระพุทธเจ้า ฉบับสำนวนภาคกลางเป็นถาดของพระ-ศรีอารีย์ ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์ในฉบับสำนวนภาคใต้ เชื่อว่าพระพุทธเจ้าทุกพระองค์จุติลงมาจากรวรรค์ ส่วนฉบับสำนวนภาคกลางไม่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องชาติ ภพ และความเชื่อเรื่องนิพพาน ปรากฏในฉบับสำนวนภาคใต้ ไม่ปรากฏในฉบับสำนวนภาคกลาง

สภาพสังคมและวัฒนธรรมในฉบับสำนวนภาคกลางกล่าวถึงการเทศน์มหาชาติ แต่ในฉบับสำนวนภาคใต้ไม่กล่าวถึง ฉบับสำนวนภาคใต้สะท้อนภาพการลงแขกเกี่ยวข้าว ฉบับสำนวนภาคกลางสะท้อนภาพการใช้วัวไถนา ฉบับสำนวนภาคใต้สะท้อนภาพความอุดมสมบูรณ์ในท้องถื่นและสังคมที่สงบสุข ไม่มีในฉบับสำนวนภาคกลาง ฉบับสำนวนภาคกลางสะท้อนสังคมเครือญาติ ไม่มีในฉบับสำนวนภาคใต้ ค่านิยมที่แตกต่างกันคือ การกินหมากมีในฉบับสำนวนภาคใต้ แต่ไม่ปรากฏในฉบับสำนวนภาคกลาง วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน คือ ฉบับสำนวนภาคใต้ปรากฏวัฒนธรรมการใช้ภาษาถิ่น ไม่มีในฉบับสำนวนภาคกลาง และประเพณีเกี่ยวกับการตายปรากฏในฉบับสำนวนภาคกลาง แต่ไม่ปรากฏในฉบับสำนวนภาคใต้

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ทั้งฉบับสำนวนภาคใต้และฉบับสำนวนภาคกลาง ปรากฏว่า วรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์แพร่หลายอยู่ในภาคใต้ของไทยในรูปของวรรณกรรมลายลักษณ์มากกว่าในภาคกลาง

ผลการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ฉบับสำนวนภาคใต้กับฉบับสำนวนภาคกลางเกี่ยวกับลักษณะของวรรณกรรม ทำให้ทราบถึงระดับความรู้ ความสามารถในการเขียนหนังสือ และแนวคิดของกวีทั้งสองสำนวนว่าอยู่ในระดับเดียวกัน โยสันนิษฐานจากอักษรวิจิที่จารในวรรณกรรม ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงวิธีการประดิษฐ์วัสดุที่ใช้ในการเขียนของคนภาคใต้และภาคกลาง วัสดุที่ใช้จารก็คล้ายคลึงกัน คือใช้สมุดไทยเขียนด้วยปากก่ อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งมีการเลียนแบบกันได้ จึงอาจสรุปได้ว่า คนไทยภาคใต้และภาคกลางน่าจะมีการพัฒนาด้านการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการเขียนหนังสือมาพร้อม ๆ กัน

ผลการศึกษาเปรียบเทียบพุทธปรัชญาที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้งสองสำนวนพบว่า พุทธปรัชญาตามทฤษฎีหลักธรรมของพระพุทธเจ้าในฉบับสำนวนภาคใต้มีมากกว่าในฉบับสำนวนภาคกลาง แสดงให้เห็นความรอบรู้ทางหลักธรรมของผู้แต่งฉบับสำนวนภาคใต้ ที่เข้าใจธรรมะลึกซึ้งกว่าผู้แต่งฉบับสำนวนภาคกลาง ส่วนพุทธปรัชญาตามแนวคิดชาวบ้านที่ปรากฏทั้งสองสำนวนนั้น พอจะประเมินได้ว่าผู้แต่งมีพื้นฐานด้านความเชื่ออยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน และสะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทยพุทธยังยึดมั่นแนวความคิดเรื่องบาป บุญ เรื่องของศีลซึ่งเป็นรากฐานความเชื่อทางพุทธศาสนา และยังมีเชื่อเรื่องศาสนาพระศรีอารียเมตไตรย ซึ่งความเชื่อดังกล่าวสืบทอดมาตั้งแต่ครั้งสมัยสุโขทัย ดังมีหลักฐานปรากฏในศิลาจารึกหลายหลัก เช่น ในจารึกหลักที่ 6 คือศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง อักษรขอม ภาษามคธ จังหวัดสุโขทัยด้านที่ 3 (ประชุมศิลาจารึกภาคที่ 1, 2521 : 103) และจารึกหลักที่ 11 คือศิลาจารึกวัดเขากบ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านที่ 2 (ประชุมศิลาจารึกภาคที่ 1, 2521 : 138) มีข้อความกล่าวถึงพระศรีอารียเมตไตรย

ผลการศึกษาเปรียบเทียบสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรม ทั้งสองสำนวน พบว่า สภาพสังคมเป็นสังคมพุทธศาสนาที่มีลักษณะร่วม มากกว่าลักษณะ ที่แตกต่างกัน สังคมเกษตรกรรมสะท้อนให้เห็นสังคมที่มีการทำนา แม้ว่าฉบับสำนวน ภาคใต้สะท้อนภาพการลงแขกเกี่ยวข้าว ฉบับสำนวนภาคกลางสะท้อนภาพการใช้วัว ไถนา แต่ก็ยังแสดงให้เห็นลักษณะที่ร่วมกันในด้านเกษตรกรรม ค่านิยมที่ปรากฏทั้งสอง สำนวนมีลักษณะร่วมกัน คือค่านิยมที่มีต่อบิดามารดา และครู อาจารย์ ส่วนวัฒนธรรม ที่มีลักษณะแตกต่างกัน คือ ฉบับสำนวนภาคใต้ปรากฏวัฒนธรรมทางภาษา ส่วนฉบับ ภาคใต้ปรากฏประเพณีเกี่ยวกับการตาย สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏทั้งสอง ฉบับแตกต่างกันในข้อปลีกย่อย แต่เหมือนกันในหลักสำคัญ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ผู้แต่ง ทั้งสองสำนวนต่างก็สะท้อนภาพสังคมไทยในสมัยนั้น ได้ถูกต้องตามสมัยที่วรรณกรรม เรื่องนี้เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาปริวรรตให้เป็นภาษาไทยปัจจุบัน แล้วพิมพ์เผยแพร่เป็นหนังสือเสริมการอ่านของชาวไทยท้องถิ่น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้
2. ควรมีการศึกษารวบรวมข้อมูลทางคติชนของชาวไทยภาคใต้ โดยการศึกษาจากวรรณกรรมท้องถิ่นที่เป็นหนังสือพูด เพื่อให้ได้เรื่องราวทางคติชน วิทยาของชาวไทยภาคใต้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้สนใจสามารถใช้ข้อมูลประกอบการ ศึกษา หรือเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบวรรณกรรมท้องถิ่น
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรม เรื่องนี้ฉบับสำนวนภาคอื่น ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาด้านอักขรวิธี หรืออาจจะนำมาเปรียบเทียบกับฉบับ สำนวนภาคใต้ฉบับอื่น เพื่อหาลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างในด้านศิลปะการใช้คำ ในแต่ละอนุภาค

ทั้งนี้ เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น ให้กว้างขวางออกไป ทั้งยังช่วยอนุรักษ์ และเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่นของไทย ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายต่อไปอีกด้วย.